

สรุปบทเรียน หลักสูตร

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer)

ผู้รับการฝึกอบรม : นายภาคย์ มานิตย์

ตำแหน่ง : นิติกรชำนาญการ

สังกัด : กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน สำนักงานเลขาธิการกรม

หน่วยงานที่จัดอบรม : กรมพัฒนาที่ดิน

กฎหมายมาตราสำคัญจากมุมมองของภาครัฐ เช่น ศักดิ์ศรีของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มกิจการที่อยู่และไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย ฐานกฎหมายสำหรับใช้เพื่อประกอบการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และฐานกฎหมายที่แนะนำสำหรับภาครัฐ รายละเอียดการแจ้งให้เจ้าของข้อมูล (Data Subject) ทราบเมื่อทำการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer: DPO) คณะกรรมการเชี่ยวชาญ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ตลอดจนสิทธิต่าง ๆ ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องการขอสำเนา ขอให้ลบทำลาย เป็นต้น

กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล ฐานกฎหมายในการดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องทางของฐานกฎหมายสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เอื้อให้ดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ฐานความยินยอมเสมอไป ตลอดจนตัวอย่างการดำเนินการโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ และความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ ความหมายของบทบาทต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) และ เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer) ทั้งนี้ ได้อธิบายแนวทางการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐโดยให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

สรุปเนื้อหา

๑ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data controller)

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้นิยาม “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ว่าเป็น “บุคคลธรรมดา หน่วยงานราชการองค์กร หรือหน่วยงานซึ่งอาจจะโดยลำพังหน่วยงานนั้น ๆ หน่วยงานเดียวหรือร่วมกับผู้อื่น กำหนดวัตถุประสงค์และการดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล”

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๑.๑ ตรวจสอบว่าหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา ๑๙ ของ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.๒๕๖๒ ได้ถูกปฏิบัติตามและการดำเนินการก็เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มีลักษณะ ดังนี้

- ถูกประมวลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นธรรมและโปร่งใส
- ถูกเก็บรวบรวมเพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุชัดเจนและถูกต้องตามกฎหมาย
- เพียงพอ มีความเกี่ยวข้อง อย่างจำกัดกับสิ่งที่จำเป็น
- ถูกต้อง จำเป็น และเป็นปัจจุบัน

- เก็บในรูปแบบที่อนุญาตให้แสดงรายละเอียดของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ต้องไม่นานเกินความจำเป็น
- ต้องประมวลผลโดยมีมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม

๑.๒ ตรวจสอบว่าได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม รวมถึงความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองสำหรับผู้เยาว์

๑.๓ ให้ข้อมูลทั้งหมดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูลโดยกระชับ โปร่งใส เข้าใจง่าย และต้องเข้าถึงง่าย โดยการใช้ภาษาที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อน

๑.๔ อำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และแจ้งความคืบหน้าเกี่ยวกับคำขอให้เจ้าของข้อมูลทราบ

๑.๕ ใช้เทคนิคและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้การประมวลผลเป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๑.๖ ตรวจสอบว่าผู้ประมวลผลจะใช้เทคนิคและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้การประมวลผลเป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

๑.๗ บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

๑.๘ ให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีการร้องขอ

๑.๙ ตรวจสอบว่าบุคคลที่ดำเนินการภายใต้การควบคุมของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ ไม่ได้ดำเนินการนอกเหนือจากคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

๑.๑๐ แจ้งเตือนการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่มีความเสี่ยงที่จะมี

๑.๑๑ ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

๑.๑๒ จัดทำเอกสารการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงข้อเท็จจริงและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดนั้น ตลอดจนแนวทางการเยียวยา

๑.๑๓ แจ้งการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลทราบโดยไม่ชักช้า

๑.๑๔ จัดให้มีการประเมินผลกระทบด้านคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อเหมาะสม

๑.๑๕ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด และแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทราบ

๑.๑๖ สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานโดยจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็น ให้เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ให้ดำเนินการประมวลผลและส่งเสริมความรู้ความชำนาญให้

๑.๑๗ ส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศเฉพาะในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้จัดให้มีมาตรการการคุ้มครองข้อมูลที่เหมาะสม และอยู่บนเงื่อนไขที่เจ้าของข้อมูลสามารถใช้สิทธิและต้องได้รับการเยียวยาได้

๒. ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data processor)

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้นิยาม **“ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล”** ว่าเป็น บุคคลธรรมดา หน่วยงานราชการ องค์การ หรือหน่วยงานซึ่งประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้.

๒.๑ ตรวจสอบว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีฐานการประมวลผลภายใต้สัญญาหรือฐานทางกฎหมายอื่น ๆ ระยะเวลาในการประมวลผล วัตถุประสงค์ของการประมวลผล ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล ประเภทของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่และสิทธิของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๒ ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น รวมถึงกรณีส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศด้วย

๒.๓ ตรวจสอบว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้คำมั่นที่จะรักษาความลับหรือมีการทำสัญญารักษาความลับที่เหมาะสม

๒.๔ ใช้เทคนิคและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้มีการคุ้มครองความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๕ ต้องได้รับอนุญาตที่ชัดเจนหรือที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ควบคุมข้อมูลก่อนที่จะให้มีผู้ประมวลผลคนอื่น

๒.๖ ช่วยผู้ควบคุมข้อมูลปฏิบัติหน้าที่เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอใช้สิทธิ

๒.๗ ลบหรือส่งคืนข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูล หลังจากสิ้นสุดสัญญาการให้บริการการประมวลผล

๒.๘ แจ้งข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นแก่ผู้ควบคุมข้อมูลเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และอนุญาตให้มีการตรวจสอบโดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ตรวจสอบอื่นภายใต้การควบคุมของผู้ควบคุมข้อมูล

๒.๙ บันทึกข้อมูลการประมวลผลต่าง ๆ ในนามของผู้ควบคุมข้อมูล • ร่วมมือตามคำร้องขอกับหน่วยงานที่กำกับดูแลในการปฏิบัติงาน

๒.๑๐ ให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีการร้องขอ

๒.๑๑ ตรวจสอบว่าบุคคลที่ดำเนินการภายใต้อำนาจของผู้ประมวลผลข้อมูล ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ ไม่ได้ดำเนินการอื่น เว้นแต่การตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูล

๒.๑๒ แจ้งผู้ควบคุมข้อมูลโดยไม่ชักช้า เมื่อทราบว่ามีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๑๓ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด โดยแจ้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทราบ

๒.๑๔ สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานโดยจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จำเป็น ให้เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ให้ดำเนินการประมวลผลและส่งเสริมความรู้ความชำนาญ

๓. เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer: DPO)

เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถูกกำหนดให้มีตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล

เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

๓.๑ แจ้งและให้คำแนะนำแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และพนักงานที่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๒ ตรวจสอบให้การดำเนินการเป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และนโยบายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

๓.๓ สร้างความตระหนัก และฝึกอบรมพนักงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและการตรวจสอบที่เกี่ยวข้อง

๓.๔ ให้คำแนะนำเมื่อมีการร้องขอเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และติดตามผลการดำเนินงาน

๓.๕ ให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูล

๓.๖ เป็นผู้ติดต่อกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและการปรึกษาหารือเมื่อเหมาะสม รวมถึงเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

๑. ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ประชาชนจะได้รับแจ้งทุกครั้งว่าหน่วยงานราชการเก็บข้อมูลไปเพื่ออะไร และใช้ทำอะไรบ้าง หน่วยงานรัฐต้องเชื่อมโยงข้อมูลกันเองและเก็บเท่าที่จำเป็น ไม่สร้างภาระให้ประชาชนต้องยื่นเอกสารเดิมซ้ำๆ

๒. ความปลอดภัยของข้อมูลที่สูงขึ้น หน่วยงานรัฐต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด ลดความเสี่ยงที่ข้อมูลของประชาชนจะหลุดไปอยู่ในมือของมิจฉาชีพหรือแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่เกี่ยวข้อง จะไม่สามารถเข้าถึงหรือแอบดูข้อมูลส่วนตัวของประชาชนได้ตามใจชอบ

๓. อำนาจในการควบคุมข้อมูลของตนเอง ประชาชนมีสิทธิตามกฎหมายในการจัดการข้อมูลของตนเองที่อยู่กับภาครัฐ (หากไม่กระทบกับการใช้อำนาจตามกฎหมายของรัฐ) เช่น ขอตรวจดูว่ารัฐเก็บข้อมูลอะไรของเราไว้บ้าง ขอให้ปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สิทธิคัดค้านหรือลบข้อมูลในกรณีที่หมดความจำเป็นหรือหมดอายุการจัดเก็บตามกฎหมาย

การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้พัฒนาหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การนำความรู้เรื่อง PDPA ไปปรับใช้ในงานภาครัฐ ช่วยลดความเสี่ยงทางกฎหมายและเพิ่มความเร็วในการบริการประชาชน โดยผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชน ยกระดับความปลอดภัยในสำนักงาน และการบริหารจัดการข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก